

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

In 6 artikelen besteden we extra aandacht aan het fokken van een nest pups. Waar moet je rekening mee houden als je graag een nest wilt fokken met je teef? Hoe kies je een reu en hoe werkt een dekking? Wat kun je verwachten van de dracht, hoe vind je kopers en hoe verloopt de bevalling en nestperiode? Al deze onderwerpen komen aan bod. In artikel 4 ging het over de dracht. In dit deel over de geboorte en de eerste levensweken van de pups.

De bevalling en de eerste weken er na

De voorbereidingen

Na bijna 9 weken dracht is het dan zo ver: de bevalling zit er aan te komen! Waar moet je rekening mee houden en wat is absoluut noodzakelijk om geregeld te hebben? Ter voorbereiding kun je onder andere boeken lezen over het onderwerp (er zijn verschillende praktische boekjes 'van dekking tot uitvliegen' te koop), cursussen volgen en contact zoeken met ervaren fokkers en/of de FAC. Er zijn ook verschillende Facebook groepen voor fokkers. Als je nog nooit een bevalling hebt meegemaakt, kun je filmpjes bekijken zodat je enig idee hebt van wat je kunt verwachten. Ook kun je je eigen fokker of een andere fokker vragen of je mag meekijken. Met een goede voorbereiding krijg je een redelijk idee van wat je nodig hebt.

Een lijstje met een aantal dingen die absoluut niet mogen ontbreken (niet uitputtend, check vooral ook de verschillende 'fokker-benodighedenlijsten' die online te vinden zijn):

- Een werpkist met voldoende schone onderleggers/vetbedden/matjes of andere bodembedekking.
- Rondom de kist eventueel een ren of andere afscheiding om eventuele nieuwsgierige huisgenoten uit de buurt te houden.
- Een warmtelamp en/of warmtemat in een hoek van de werpkist.
- Voldoende schone lappen om pups mee af te kunnen drogen (kiest voor compact want grote handdoeken zijn niet handig).
- Gekleurde lintjes, touwtjes, halsbandjes of iets anders om de pups te kunnen markeren (of duidelijke omschrijving maken van de pups zodat bandjes niet nodig zijn).
- Een weegschaal met een bakje er op om de pups te kunnen wegen.
- Pen en papier om een verslag bij te houden van de bevalling en om de gewichten en overige gegevens van de pups te noteren.
- Goed werkende zaklamp, een schone handdoek en halsband/lijn voor als je met de teef naar buiten moet.
- Eten, drinken en supplementen voor je teef.
- Telefoon met telefoonnummers van je uitgekozen 'hulplijnen' zoals dierenarts(en) en eventueel ervaren fokker(s).

En ook niet vergeten:

- Koffie/cola/energiedrank/etc en eventueel iets te eten om de nacht door te kunnen komen.
- Een flinke portie rust, geduld en vertrouwen.

Het begint!

Als uiterekende datum van de bevalling kun je ongeveer 63 dagen plus/min 1 dag na de ovulatie aanhouden. Vanaf de dekking geteld is het korter, een dag of 60/61.

Zo'n 24 uur voordat de bevalling daadwerkelijk begint, daalt de lichaamstemperatuur van de teef. Om dit te meten kun je vanaf dag 57/58 beginnen met meerdere keren per dag haar temperatuur te meten. Als je dit bijhoudt dan zie je het normale verloop gedurende de dag en valt de temperatuuurdaling, als het goed is, duidelijk op. In de praktijk kan het echter ook zo zijn dat die daling op een moment valt waarop je net niet temperatuur, zodat het je niet opvalt. Of er kan een valse daling zijn, waardoor je misschien denkt dat de bevalling moet gaan beginnen terwijl dit nog niet zo is. Daarbij komt dat niet alle teven het leuk vinden om meerdere keren per dag getemperatuur te worden. Deze methode is dus niet voor iedereen even handig.

Wat ook een redelijk betrouwbare indicatie geeft, is het gedrag van je teef. Op het moment dat de teef ontsluitingsweeën krijgt en haar baarmoedermond open gaat, gebeurt er van alles in haar lijf. De meeste teven reageren hier op met opvallend gedrag zoals onrustig zijn, rillen of bibberen, willen graven, wegkruipen, een 'nest' maken, extra aandacht zoeken, piepen, niet lekker rustig kunnen liggen, heen en weer lopen, etc. Naarmate de bevalling dichterbij komt, kunnen ze ook voedsel gaan weigeren of met lange tanden eten, misselijk worden en héél erg vaak naar buiten willen om zich te

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

ontlasten. Neem voor de zekerheid bij elk tripje naar buiten alvast een handdoek en zo nodig een zaklamp mee, want je weet maar nooit! De teef vanaf nu buiten aangelijnd houden. Overgeven en diarree zijn ook normaal in dit stadium. Op enig moment zal het teefje ook slijm verliezen en zodra er een vruchtblaas zichtbaar is, weet je dat het niet lang meer zal duren.

De geboorte

De daadwerkelijke geboorte is meestal op een rustig moment (vaak 's nachts). De teef moet zich voldoende veilig en rustig voelen om te kunnen beginnen met werpen. De gewone ontsluitingsweeën merk je vooral aan het gedrag en de onrust van de teef. Maar op het moment dat de eerste pup aanstaande is, zie je dat de teef persweeën krijgt. Deze weeën herken je doordat ze in een reflex haar staart in een soort boogje omhoog trekt, zoals bij het ontlasten. Ook kan ze haar adem inhouden of een beetje kreunen. Zodra je dit ziet weet je dat er, bij een eerste pup, binnen 45-60 minuten actief persen een pup geboren moet zijn. Noteer daarom in het bevallingsverslag wanneer de eerste perswee zichtbaar was, zodat je dit in de gaten kunt houden.

Sommige teven vinden het geen punt om in de werpkist te bevallen, anderen worden daar erg onrustig van en willen per se op de bank, in hun mand, op een kussen, op schoot, in de tuin... etc. Hou voldoende schone onderleggers en handdoeken in de buurt om bank/mand/kussen/etc te beschermen tegen vruchtwater en bloed. En probeer als het even kan (en veilig is) tegemoet te komen aan de behoeftes van de teef. Teveel stress is niet goed voor het verloop van de bevalling en zeker bij een eerste bevalling kan de teef het allemaal best spannend vinden. Vaak is het, als de eerste pup eenmaal geboren is, een minder groot probleem voor de teef om met pup en al naar de werpkist te verhuizen.

De pup kan bij de uitdrijving in kopligging of in stuit naar buiten komen. Dit is bij honden allebei normaal. Als je een röntgenfoto hebt laten maken dan heb je al een aardige inschatting hoe de eerste pup geboren gaat worden. Een pup kan volledig in het vlies geboren worden of het vlies kan al (deels) gescheurd zijn voordat de pup geboren is. Als de pup geboren wordt, is het belangrijk om te zorgen dat het neusje en bekje vrij van vliezen en slijm zijn, zodat hij/zij kan ademen. Hierbij moet voorkomen worden dat de pup vocht inademt dus het kopje iets naar beneden houden. De teef zal de pup droog likken waardoor de ademhaling gestimuleerd wordt en ze zal het vlies en de placenta (als deze er direct uit komt) opeten. Het eten van de placenta is belangrijk omdat dit hormonen opwekt die de bevalling en melkgift bevorderen. Laat haar bij een groot nest bij voorkeur niet alle placenta's opeten want dat veroorzaakt diarree, echter soms is de teef sneller en is de placenta al opgegeten voor je het door hebt. De navelstreng scheurt vrijwel vanzelf af en de teef bijt hem kort. Overrijverige teefjes kunnen de navelstreng te kort afbijten waardoor het kan blijven bloeden of een wondje kan veroorzaken. Om dit te voorkomen, kun je je vingers er tussen houden zodat er altijd een centimeter of twee overblijft op het buikje van de pup. Als de navelstreng blijft bloeden helpt het om hem een minuutje stevig dicht te knijpen (tussen twee nagels of met een kocher). Het is de bedoeling dat de bloedvaten gekneusd worden zodat het bloeden stopt. Eventueel kun je de navelstreng afbinden met een stukje (flos)draad.

Noteer het tijdstip van de geboorte, eventuele bijzonderheden en of de placenta er uit is. Droog de pup zo nodig verder af en noteer de aftekeningen van de pup of markeer de pup met een kenmerk zoals een gekleurd lintje, bandje of iets anders. Indien mogelijk weeg je de pup en controleer je hem of haar ook op afwijkingen zoals een open gehemelte. Maar hiermee kun je ook wachten totdat de bevalling voorbij is. Want het is belangrijk om de pup zo snel mogelijk aan te leggen, zodat hij/zij direct kan proberen te drinken.

Soms komt een pup levenloos/stil ter wereld. De oorzaak hiervan is vaak niet aan te wijzen. Probeer een dergelijke pup altijd goed droog te wrijven en te reanimeren (zorg daarbij dat er geen slijm in het neusje of mondje zit). Geef niet te snel op, soms is er nog leven in te krijgen. Er zijn diverse hulpmiddelen te verkrijgen die kunnen helpen een pup op gang te krijgen. Zorg dat je deze in huis hebt! Helaas lukt het niet altijd; ook dat hoort jammer genoeg bij het fokken van een nest.

Gedurende de rustige momenten van de bevalling moeten alle al geboren pups zo veel en zo vaak mogelijk drinken. Dit is belangrijk voor de pups want zo krijgen ze voldoende biest (eerste moedermelk) binnen. Even zo belangrijk is het dat het drinken de aanmaak van het hormoon oxytocine in de teef stimuleert. Dit hormoon wekt de uitdrijving van eventuele nog achtergebleven placenta's en pups op.

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

De teef kan door opkomende persweeën weer onrustig worden. Zorg daarom voor een veilige hoek of een (laag) mandje onder de warmtelamp waar je de pups een veilig kan neerleggen als de teef opstaat en rondloopt. Hiermee voorkom je dat de teef in haar onrust en onervarenheid per ongeluk op een pup stapt. Is ze weer rustig en ligt ze dan kun je de pups weer aanleggen. Hoe meer zij drinken, hoe meer oxytocine er aangemaakt wordt, hoe sneller de bevalling vordert, hoe beter de melkgift op gang komt en hoe beter de pups beschermd zullen zijn door de antistoffen in de biest.

Na de geboorte van een pup is er vaak een rustpauze waarin de teef haar geboren pup(s) wast en zoogt, waarna de volgende pup zich aandient. Op het moment dat de teef onrustig wordt, begint te draaien, eventueel naar buiten wil en weer gaat persen, weet je dat je weer in de startblokken moet staan. Noteer het tijdstip waarop de teef opnieuw begint te persen en binnen een half uur actief persen zou er een nieuwe pup moeten zijn. Perst ze alleen af en toe zachtjes dan kan het nog één à twee uur duren. Er kan tussen twee geboortes makkelijk een uur of (veel) langer zitten. Er zijn ook teven die elk kwartier een pup werpen. Het is dus belangrijk dat je er bij bent/blijft. Daarnaast stellen veel teven de morele steun en aanwezigheid van hun eigenaars ook erg op prijs. Stel je dus in op minimaal een dag en/of nacht doorhalen.

Is ze klaar?

Als alle geboortes achter de rug zijn, zal de teef haar pups zogen en verzorgen en zelf ook willen rusten en slapen. Maar hoe weet je of er niet nog een pup moet komen? Heb je gekozen om een röntgenfoto te laten maken dan heb je een indicatie over het aantal te verwachten pups. Maar zelfs dan kun je nog voor verrassingen komen te staan. Zowel met als zonder foto is het verstandig om vooral te blijven kijken naar je teef. Jij kent haar het beste en je zult moeten inschatten hoe ver ze is en hoe het met haar gaat. Het is belangrijk om enig idee te hebben of ze alleen een tijdelijke pauze neemt, echt klaar is of misschien toch te lang en niet krachtig genoeg perst op een pup (omdat ze te moe is of vanwege een gebrek aan weeën).

Als de teef staat, kun je met beide handen in haar flanken voelen of je nog pups in de baarmoeder voelt. Als je nog iets voelt wriemelen en bewegen dan zit er op zeker nog een pup in. Voel je alleen een verdikking dan kan het een pup zijn maar het kan ook de krimpde baarmoeder zijn. Je kunt dan, zolang de teef rustig is, een uur of twee later opnieuw voelen. Als je erg twijfelt kun je eventueel een dierenarts of ervaren fokker vragen om langs te komen om te voelen of een echo laten maken. Maar als de teef verder rustig is, haar pups verzorgt en gaat slapen, hoeft je je niet al te druk te maken.

Zit(ten) er nog één of meerdere pups in de baarmoeder maar gedraagt de teef zich alsof ze helemaal klaar is en gaat ze slapen? Ook dat kan er bij horen. Mogelijk heeft ze een 'whelping pause': een pauze tijdens het werpen. Tijdens zo'n pauze is de teef na één of meerdere geboorte(s) rustig, ze zoogt en verzorgt haar geboren pup(s) en ze eet, drinkt of slaapt wat. Zo'n rustperiode is normaal en kan gerust een paar uur duren. Zolang de teef niet perst in die tijd en geen zorgwekkend gedrag vertoont (bijvoorbeeld apathisch zijn, nergens op reageren, zeer onrustig zijn, veel ongemak/pijn aangeven) is er nog geen reden tot ongerustheid. Blijf zorgen dat alle al geboren pups goed drinken zodat de teef voldoende oxytocine blijft aanmaken.

Als alles echt achter de rug lijkt, is het verstandig om elke pup even apart te pakken en goed te bekijken en controleren. In de drukte van de bevalling heb je misschien dingen gemist dus neem daar nu de tijd voor. Check of alle pups een gesloten gehemelte hebben of ze normale geslachtsdelen en een normale anus hebben of er eventueel wolfsklauwtjes of andere bijzonderheden aan de pootjes zijn en of de navelstreng niet te lang of te kort is etc. Bij een te lange navelstreng kun je hem, nu deze al een beetje is ingedroogd, met een schaar bijknippen tot een centimeter of twee vanaf de buik van de pup.

Hou zeker de eerste 24 uur en -afhankelijk van hoe de teef en pups het doen- eventueel langer intensief toezicht bij moeder en pups. Het is logisch dat zowel teef als fokker (erg) moe zijn na een intensieve bevalling en wellicht een dag en/of nacht doorhalen maar de eerste tijd zijn de pups nog erg kwetsbaar. Een vermoeide teef kan ze makkelijk per ongeluk pletten en een onwennige moeder kan onrustig worden van al die krioelende wezentjes bij haar buik (of bijvoorbeeld gaan graven in de werpkist). Hou het dus als fokker heel goed in de gaten. Het is verstandig om meerdere nachten naast de werpkist te slapen of in ieder geval 's nachts regelmatig te controleren. De teef zal de eerste tijd 's nachts ook een of meerdere keren extra uitgelaten moeten worden om (dichtbij huis) haar behoefte te doen. Na de bevalling hebben veel teefjes namelijk diarree door het eten van de placenta's. Zodra je

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

het gevoel hebt dat moeder en pups hun draai hebben gevonden, kun je weer denken aan je eigen nachtrust.

Wat als het niet zo soepel loopt?

Gelukkig verlopen de meeste bevallingen relatief soepel op de natuurlijke manier maar soms wil een bevalling niet vlotten. Er zijn een aantal dingen en huismiddeltjes die je kunt proberen. Je kunt bijvoorbeeld een stukje buiten gaan lopen met de teef om pups in te laten dalen en extra sterke weeën op te wekken (denk eraan een handdoek en zo nodig zaklamp mee te nemen voor eventuele verrassingen onderweg). Je kunt de teef ook (als ze dat wil) wat extra calcium en/of energie toedienen in de vorm van bijvoorbeeld voer, calcium tabletten, opgelost druivensuiker, geitenmelk of roomijs. Zoals eerder gezegd helpt het ook om de al geboren pups zo veel mogelijk te laten drinken voor de aanmaak van natuurlijke oxytocine. Ook het op laten eten van de placenta's stimuleert de bevalling en melkgift. Zit er een pup in het geboortekanaal waarvan de uitdrijving duidelijk te lang duurt, dan kun je voorzichtig (en hygiënisch) toucheren. Door de bovenkant van de vaginawand te stimuleren wek je extra persweeën op. Als je er bij kunt en het is een stuitligging dan kun je, met de persweeën mee, proberen de pup heel voorzichtig te helpen om naar buiten te komen.

Soms red je het echter niet met huismiddeltjes en door de pups extra vaak aan te leggen. Er kan een pup dwars liggen, er kan een veel te grote pup of een dode pup zijn die de bevalling ophoudt of de teef kan weeën zwakte hebben, om maar een paar voorbeelden te noemen. Een dierenarts kan je bij dergelijke problemen verder helpen. De dierenarts kan kunstmatige oxytocine spuiten om extra weeën op te wekken, handmatig een in het geboortekanaal vastzittende pup proberen te verlossen of een keizersnede uitvoeren.

Er zijn verschillende richtlijnen voor wanneer het nodig is om de hulp in te roepen van een dierenarts. Je eigen onderbuikgevoel als eigenaar/fokker is daarbij ook een belangrijk criterium. Algemene richtlijnen om hulp in te roepen zijn: na 45 minuten actief persen voor de eerste pup zonder dat de pup geboren wordt, na meer dan 30 minuten actief persen op een volgende pup zonder dat deze geboren wordt of na meer dan 1 à 2 uur af en toe persen zonder dat er een pup geboren wordt. Bij stinkende afscheiding en persen maar geen pup is ingrijpen sowieso vereist. Dat geldt ook bij een zichtbaar ingedaalde pup die niet geboren wordt terwijl het vlies (vruchtwater) is gebroken. Houd bij dit alles ook rekening met de tijd die je nog nodig hebt om bij een dierenarts te komen! Bij twijfel of wanneer je je zorgen maakt: neem contact op met je dierenarts en/of eventueel een ervaren fokker. Belangrijk is om het verloop van de bevalling en alle tijdstippen waarop dingen gebeurden, te noteren zodat je de relevante informatie kunt doorgeven. Bel als de teef duidelijk onwel of ziek wordt of bij ernstig bloedverlies, apathie of als ze niet meer op haar poten kan staan, de spoedlijn van je dierenarts.

Het is altijd een lastig evenwicht tussen niet te snel ingrijpen en de natuur een kans geven en het zekere voor het onzekere willen nemen. Een keizersnede klinkt misschien als een makkelijke oplossing voor als de bevalling niet zo vlot verloopt maar bedenk dat het een forse ingreep is voor een teef. Het kan ook gevolgen hebben voor de acceptatie van de pups door de teef en het op gang komen van de melkgift. Het is dus verstandig om niet te snel voor een keizersnede te kiezen. Aan de andere kant is het in sommige gevallen beslist noodzakelijk om het leven van de teef en/of pups te redden. Laat je dus goed informeren en maak met behulp van een ervaren dierenarts een zorgvuldige afweging.

De eerste spannende dagen

De eerste tijd na de geboorte doen de pups nog weinig anders dan drinken, slapen en groeien. De ogen en oren zitten nog dicht. De enige zintuigen die de pups hebben om hun moeder en de tepel te kunnen vinden, zijn reuk en tast. De teef voedt de pups, stimuleert ze om zich te ontlasten en ruimt de ontlasting op. De pups kunnen zelf ook nog niet op temperatuur blijven. Het is daarom aan te raden om een warmtelamp of -mat in een hoek van de werpkist te hebben, zodat ze altijd de warmte kunnen opzoeken. Over de optimale temperatuur wordt verschillend gedacht en wat voor pups optimaal is, is voor een teef (veel) te warm. In de warmste hoek zou het onder de lamp 25-29 graden mogen zijn. De pups kunnen dan zelf kiezen of ze zo warm willen liggen of liever iets koeler. Het is belangrijk dat de teef niet gedwongen in de warmte hoeft te liggen.

Daarnaast is het erg belangrijk dat de pups niet op de tocht liggen en voldoende rust krijgen om goed te kunnen slapen en groeien. Zorg dus dat er bijvoorbeeld een puppyren om de werpkist heen staat zodat nieuwsgierige huisgenoten (andere honden, katten, kinderen, etc.) op enige afstand blijven.

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

Nodig de eerste tijd ook nog geen bezoek uit! De teef moet nog wennen aan haar nieuwe rol en de meeste teven stellen daarbij enige privacy en rust in de eerste weken erg op prijs.

De taken van de fokker zijn in deze eerste periode nog relatief beperkt: het draait vooral om opletten op de teef en de pups, zorgen dat de bodembedekking in de kist voldoende droog en schoon is en dat de pups tevreden zijn en goed groeien. Door de pups één keer per dag te wegen, kun je als fokker bijhouden of alle pups voldoende groeien. Het geeft je ook even de gelegenheid om iedere pup apart in handen te hebben, goed te controleren en kort wat individuele aandacht te geven. Pups die ten opzichte van de nestgenootjes wat achterblijven in de groei kun je gedurende de dag (en zo nodig ook de nacht) wat extra zorg en aandacht geven. Dit kun je doen door de minst gegroeide pup(s) bij iedere voeding bij een tepel achterin aan te leggen en te zorgen dat ze deze tepel voor zichzelf kunnen houden en zich goed vol kunnen drinken. Eventueel kun je eerst een sterke pup achterin aanleggen totdat de melk toeschiet en de pups dan wisselen.

Tevreden pups hebben goed gevulde, zachte bolle buikjes, groeien goed en liggen als ze niet aan het drinken zijn, rustig een beetje verspreid door de kist te slapen. 'Goed groeien' is natuurlijk lastig te beoordelen als je geen referentiekader hebt. Het gemiddelde geboortegewicht van een Tollerpup ligt rond de 300-350 gram. Over het algemeen verdubbeld het geboortegewicht van een pup binnen 8 tot 10 dagen. Daarna is 30 tot 40 gram (of meer) per dag groeien een van de richtlijnen die fokkers aanhouden.

Ontevreden pups zijn onrustig, piepen of gillen, kruipen rond, hebben magere buikjes (of harde ronde buikjes door bijvoorbeeld verstopping of darmkrampjes) en kruipen als ze het koud hebben boven op elkaar in een poging warm te blijven. Als pups het te warm hebben, kunnen ze onrustig worden en liggen ze juist ver verspreid door de kist. Het nest moet dus niet te koud zijn maar zeker ook niet te warm zijn. Is de temperatuur te hoog dan kunnen de pups uitgedroogd raken en wil de teef waarschijnlijk niet meer in de werpkist blijven liggen om te voeden. De meeste pups (en teven) vinden het fijn als slechts een deel van de kist verwarmd wordt zodat ze zelf de meest comfortabele plek kunnen uitkiezen om te liggen.

Als er problemen zijn

Pups die ondanks de juiste temperatuur, voldoende rust en extra aanleggen niet goed groeien en/of onrustig zijn en ongemak aangeven, kunnen een afwijking hebben. Zoals bijvoorbeeld een open gehemelte. Het kan ook iets onschuldigs zijn zoals darmkrampjes. Laat dit bij twijfel controleren door de dierenarts. Is er niet direct een lichamelijke oorzaak te vinden voor achterblijven in de groei dan kan het helpen om de pup tijdelijk voldoende warm te houden en extra voedingen te geven. Dit kan met een flesje of een latex sponsje waar je melk op druppelt of met een sonde. Als je moet bijvoeden, gebruik dan puppymelk van goede kwaliteit. Geitenmelk wordt ook vaak genoemd en is prima als aanvulling voor iets oudere pups van een week of 3-4, maar het bevat niet de juiste voedingsstoffen om een heel jonge pup volledig mee te kunnen voeden.

Hou er rekening mee dat zelfs met heel veel extra aandacht, zorg en voedingen, het toch kan gebeuren dat een klein of in de groei achterblijvend pupje niet gered kan worden. Puppysterfte komt helaas met enige regelmaat voor. Het is iets waar iedere fokker rekening mee moet houden. Overlijdt er een pup dan kan er sectie worden gedaan om de oorzaak te achterhalen. Neem daarvoor contact op met de dierenarts. De oorzaak van het overlijden kan belangrijk zijn om te achterhalen want mocht er bijvoorbeeld een virus of bacteriële infectie bij betrokken zijn dan kunnen de nestgenootjes mogelijk nog tijdig worden behandeld. Mocht er sprake zijn van een aangeboren afwijking dan kan dit met het oog op de andere pups, de ouderdieren en eventuele toekomstige fokplannen ook belangrijk zijn om te weten.

Speciale aandacht voor de nieuwe moeder

Vergeet in alle puppydrukke niet om ook de teef genoeg persoonlijke aandacht te geven. Zij heeft toch maar mooi een nest pups op de wereld gezet en moet daar nu 24 uur per dag voor zorgen. Dat is een flinke klus. Zorg dat ze ruim voldoende goede kwaliteit voer kan eten en altijd voldoende vers water tot haar beschikking heeft. Ze heeft het hard nodig om na de bevalling op krachten te komen en haar pups te kunnen voeden. Sommige teven hebben de eerste tijd behoefte aan extra aandacht en geruststelling van hun eigenaar. Dit is vaak tijdelijk door alle plotselinge veranderingen. Wees niet te streng en kom tegemoet aan wat de teef aangeeft!

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

Lichamelijk is een bevalling en het voeden en verzorgen van een nest een flinke aanslag voor de teef en zijn er een aantal kwalen en kwaaltjes waar ze last van kan hebben. Ze zal na de bevalling door het eten van placenta's bijvoorbeeld aan de diarree kunnen raken. Dit is normaal maar hou er rekening mee dat ze hierdoor vaker (en veelal ook 's nachts) naar buiten moet om haar behoefte te doen. De eerste weken na de bevalling zal de teef ook vloeien. Met name de eerste tijd is een donkergroene tot bijna zwarte uitvloeiing normaal. Gaat de uitvloeiing stinken of wordt het pus-achtig neem dan contact op met de dierenarts.

Zowel tijdens de bevalling als tijdens de zoogperiode kan er bij de teef een calciumtekort ontstaan. Hoe harder de pups groeien, hoe meer melk de teef geeft, hoe groter de kans op een acuut calciumtekort. Er is calcium in vloeibare vorm en in tablet vorm. Bij grotere nesten wordt de vloeibare versie aanbevolen. Bij oraal toedienen is overdosering niet mogelijk.

Doordat de melkgift op gang komt ontstaat er stuwing. Hou de tepels en melklijsten goed in de gaten om ontstekingen te voorkomen (mastitis). Controleer regelmatig alle tepels of er nog melk uit komt. Voel de melklijsten goed of deze voldoende soepel zijn en er geen harde rode plekken ontstaan. Check ook regelmatig de lichaamstemperatuur van de teef om te zorgen dat een eventuele ontsteking ergens in het lichaam snel genoeg opgemerkt wordt. Verhoging na de bevalling is normaal. Door het zogen van de pups krijgt de teef het extra warm en zal ze hijgen. Stijgt de lichaamstemperatuur echter tot rond de 40 graden of hoger, neem dan contact op met de dierenarts.

Een moeizaam begin?

Niet elke teef is vanaf het eerste moment een geboren moeder. Soms is een teef onzeker of voelt ze zich gestrest door alle hormonale veranderingen, de krioelende pups die bij haar willen drinken en pijn van bijvoorbeeld naweeën en stuwing. Geruststelling door de baas, helpen met het aanleggen van de pups, bij haar in de buurt blijven terwijl ze voedt en de pups verzorgt, wordt door de meeste teefjes erg gewaardeerd. Onrust en pijn kan er voor zorgen dat de teef wil graven in of buiten de werpkist. Dit is heel normaal maar kan gevaarlijk zijn. Bijvoorbeeld als ze per ongeluk de pups onder de bodembedekking graaft. Let daarom goed op en grijp bijtijds in.

Ook kunnen sommige teven door vermoeidheid, pijn, onervarenheid of gewoon hun karakter wat onvoorzichtig zijn met hun pups. Als een teef onhandig gaat liggen of niet snel genoeg omhoog kan komen als ze op een pup zit of ligt, kan dit dodelijk zijn voor de pup. Doodligstangen of -randen langs de kanten van de werpkist kunnen het risico beperken maar kunnen het doodliggen van een pup niet helemaal voorkomen. Het enige wat er op zit, is als fokker heel erg goed opletten totdat de teef geleerd heeft hoe ze voorzichtig kan gaan liggen of totdat de pups groot genoeg zijn om niet meer zomaar geplet te worden.

Een keizersnede is een bekende oorzaak van onrust en stress bij de teef. Door de narcose, stress en pijn van de operatie is onrust bij de teef na een keizersnede eerder regel dan uitzondering. Het kan zelfs gebeuren dat een teef na een keizersnede helemaal niets van haar pups wil weten. Wat kan helpen bij de acceptatie van de pups is als de teef placenta's heeft gegeten. En als er voor de keizersnede al pups via de natuurlijke weg geboren zijn, maakt dat de acceptatie ook makkelijker. Na een keizersnede is het belangrijk om er als fokker voor te zorgen dat de pups aangelegd worden (zonder dat de teef hierbij pups kan verwonden) en dat de teef de pups voldoende likt om de ontlasting te stimuleren. Als ze dit niet uit zichzelf doet, kan het helpen om het buikje van de pup in te smeren met iets wat de teef lekker vindt. Ook de geur van een overgebleven placenta kan helpen. Om de melkgift op gang te helpen, moeten de pups iedere twee uur aangelegd worden, zodat de melkklieren voldoende gestimuleerd blijven. Geduldig volhouden is hierbij belangrijk. Ook een teef die niets van haar pups wil weten, kan na een dag of 2-3 ineens veranderen in een zorgzame liefdevolle moeder.

Het fokken van een nest, artikel 5 van 6

De eerste paar weken

Als iedereen de eerste paar spannende dagen doorstaan heeft en alles loopt relatief soepel (slaaptkort van de fokker is een beetje ingehaald, de teef heeft haar draai gevonden en de puppy's groeien goed), volgt er als het goed is een redelijk rustige periode. Een stilte voor de puppystorm zou je kunnen zeggen. Natuurlijk is er nog steeds van alles te doen: je moet binnen 10 dagen geboorteaangifte doen en de stamboomnamen voor de pups doorgeven bij de Raad van Beheer, de FAC informeren, de pups moeten elke dag gewogen worden om de groei bij te houden, eventuele achterblijvertjes moeten extra worden aangelegd, de werpkist moet dagelijks worden verschoond (want hoewel moeder de ontlasting netjes opruimt, zitten er vaak wel vlekken in en wordt het alsnog wel nat). En natuurlijk moeten de toekomstige eigenaars op de hoogte worden gebracht of ze wel of niet in aanmerking komen voor een pup.

De pups groeien de eerste twee weken extreem hard. Zoals hierboven vermeld, hebben ze als ze 8 à 10 dagen oud zijn hun geboortegewicht doorgaans verdubbeld. Zo hard groeien lukt natuurlijk alleen als er flink gedronken wordt. De tepels en melklijsten van de teef krijgen het dan ook behoorlijk te verduren en moeten dagelijks goed gecontroleerd worden op eventuele harde plekken en/of beschadigingen. De pups hebben weliswaar nog geen tandjes maar wel zeer scherpe nageltjes waarmee ze de melklijsten van hun moeder flink kunnen bekrassen. Regelmatig de puntjes van de nageltjes knippen is daarom aan te raden. Hiervoor is een baby of katten nagelknippertje ideaal. Het kan even oefenen zijn maar met de pup rechtop zittend op schoot tegen je buik aan, in één hand een voorpootje en in de andere hand het knippertje kom je een heel eind. Je kunt ook wachten tot de pups slapen en dan alle nageltjes bijpunten.

Het standaard ontwormingsschema geeft aan om pups rond 14 dagen voor het eerst te ontwormen. Ontwormen is echter een behoorlijke aanslag op het darmstelsel van de pups en het advies is dan ook iets langer (bv als ze overgaan naar vaster voedsel) te wachten met ontwormen, tenzij de pups aan de diarree zijn. De eerste keer ontwormen is voor de pups het fijnst met een pasta en de volgende keer/keren telkens met een ander ontwormingsmiddel, geschikt voor pups. Vergeet niet ook de moeder te ontwormen. Voor het geval de pups door de ontworming aan de diarree raken, is het aan te raden om een probiotica in huis te hebben.

Rond de 2 weken gaan ook de oogjes open. Het begint met een klein spleetje en een dag later kijken ze je al wazig aan. Als de oogjes open zijn, kunnen de pups nog niet direct goed zien maar het zicht ontwikkelt zich wel. De pups worden steeds mobieler, oefenen met lopen, waggelen een beetje rond in de werpkist en beginnen langzamerhand meer op elkaar en hun omgeving te reageren en zelfs een beetje te 'spelen'. Ook de oortjes gaan open en de pups kunnen nu ook reageren op (en schrikken van) geluiden.

Voor de toekomstige eigenaren van de pups is het leuk om op de hoogte te blijven en regelmatig foto's en filmpjes te krijgen van de pups. Ook kun je eigenaren via een livestream laten meegenieten en/of een WhatsApp- of Facebookgroep aanmaken. De hedendaagse mogelijkheden zijn talrijk. Zodra moeder en pups een fijne routine hebben ontwikkelt en het goed doen, is het voor de socialisatie goed om puppybezoek uit te nodigen. Veel fokkers doen dit vanaf 3-4 weken, als de pups mobieler zijn, hun oortjes en oogjes open hebben en wat ondernemender worden. Dit is een natuurlijk moment in hun ontwikkeling waarin pups de wereld buiten het nest meer leren kennen. Bezoek van nieuwe, onbekende mensen hoort daar natuurlijk ook bij.

En daarna?

Na de eerste paar weken begint het échte werk. De pups hebben meer ruimte nodig, beginnen aan vast voedsel, er komt nog meer puppybezoek over de vloer en er moet HEEL VEEL worden schoongemaakt. De grote verhuizing komt ook snel dichterbij en voor je het weet is de nestperiode al weer afgelopen. In artikel 6 bespreken we deze laatste fase van het fokken van een nestje.

Wij danken onze collega's van de Nederlandse Labrador Vereniging (NLV) voor het gebruik mogen maken van het concept waar bovenstaande tekst op is gebaseerd.